List 4. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. januvarija 1896.

Politiški oddelek.

Grof Thun.

Odstopil je češki namestnik grof Thun, to je jedna najvažnejših novic v notranji avstrijski politiki. Vsi časopisi so se obširno bavili s tc stvarjo, dočim navadno prineso le kratko poročilo v „Političnem pregledu“, ako odstopi kak namestnik ali deželni predsednik. Grof Thun ni bil navaden namestnik, temveč nekak podkralj na Češkem, če tudi mu zakonito niso bile priznane nič večje pravice, kakor kakemu drugemu načelniku dežele. Grof Thun se je bil izgovoril, da se brez njega dovoljenja ne sme ničesar preminjati na Češkem. Taaffe, Windischgrätz in Kielmansegg so se ravnali po tem dogovoru, še le Badeni se je upal v zbornici poslancev povedati, da ima tudi grof Thun ravnati se po njegovih navodilih, ne pa narobe. Grof Thun je oviral odpravo izjemnega stanja. Na Dunaju so bili že davno spoznali, da ni umestno, ali grof Thun je hotel, da se obdrži, in ohranilo se je, dokler ga ni odpravil grof Badeni.

Grof Thun je pripadal tistim starim avstrijskim plemenitim rodbinam v Avstriji, ki mislijo, da imajo nekako predpravico do vladanja. Njegov oče je bil znan državnik, a tudi on je bil nadarjen in bi se bil obnesel pri drugačnih razmerah. Za ustavno dobo pa Thun ni bil primeren, kajti on se ni mogel sprijazniti z mislijo, da imajo politiko odločevati tudi ljudje, ki niso knezi ali grofi. Bil je jednako prevzeten, kakor knez Karol Schwarzenberg, kateri je v deželnem zboru takoj koga razžalil, če je le usta odprl.

Grof Thun je malo poprej, nego je bil imenovan za namestnika, se bil v deželnem zboru izrekel jako odločno za to, da se cesar krona za češkega kralja. To mu je najbrž bilo pogladilo pot do namestniškega stola. Grof Taaffe ni bil naudušen za obnovljenje češkega državnega prava, a v skrajnem slučaju bi pa le bil privolil v kronanje, ako bi samo pri tem bilo ostalo. Na Dunaju so hoteli Čehe voditi za nos. Če so zahtevali narodno jednakopravnost, so jim govorili o deželni avtonomiji, zgodovinskih pravicah dežel, ako so pa zahtevali uresničenje češkega državnega prava, se je pa jim govorilo o jednapravnosti narodov. Storilo se pa ni dosti, niti v tem niti v onem oziru. Grof Taaffe je mislil, da bodo že Čehi silno veseli, ako pride na višje mesto kak mož, ki se je poganjal za češko državno pravo, ali pa narodno jednakopravnost. Tako sta postala ministra baron Pražak in grof Schönborn, grof Thun pa namestnik. V resnici pa izmej teh treh za Čehe, razen prvega ni nobeden ničesa storil. Grof Schönborn in grof Thun sta kmalu pokazala, da so jim Nemci bolje na srcu nego Čehi. Zatajila sta popolnoma svoje prejšnje nazore.

Za kronanje bi se morda še bila poganjala, ko bi Mladočehi ne bili začeli izjavljati, da ni kronanje glavna stvar, temveč obnovljenje državnih pravic dežel češke krone, in pa da se pri tem mora gledati na pravice naroda, ne pa le na predpravice plemstva. Ko so zgodovinski plemenitaši slišali, da se z obnovljenjem češkega državnega prava ne mislijo obnoviti kake njih stare predpravice, zgubili so vse naudušenje za to pravo.

Glavna naloga grofa Thuna je bila omejiti ali pa popolnoma uničiti mladočeško gibanje in Staročehom zopet pomagati na konja. To bi bilo tudi mogoče, da se ni lotil stvari na napačnem koncu. Pri nastopu je imel nekaj popularnosti pri češkem narodu. Gotovo bi bil marsikaj lahko dosegel na Dunaju, ker je grof Taaffe imel zaupanje vanj. V šolskem oziru imajo tudi na Češkem še Slovani marsikaj želeti. Število čeških srednjih šol ni v pravem razmerju z nemškimi, vlada bi bila lahko z večjo odločnostjo pospeševala osnovo čeških ljudskih šol v češkem ozemlji. Če bi se občine bile branile in se semtertja bile lahko osnovale na stroške dežele. Vse take pridobitve bi bile veljale za pridobitve staročeške stranke in vpliv Mladočehov bi bil od dne do dne slabši. Grof Thun se je pa naravnost zaletel v Mladočehe in to je moralo onemogočiti vspeh njegove politike.

Prva stvar mu je bila, da si pridobi Nemce za borbo proti Mladočehom. To je moralo vzbuditi največje nezaupanje mej Čehi proti njemu, posebno, ker še češčine ni dobro znal. Pred vsem so plod njegovega prizadevanja nesrečne punktacije, ki so popolnoma izpodkopale staročeško stranko. Nemci so res se povrnili v deželni zbor, iz katerega so bili izstopili, a zato je pa staročeški stranki bila odmenjena popolna politična smrt. Ko je vsled punktacij se bilo utrdilo stališče mladočeške stranke, ki je imela dobra sredstva za agitacije, je pa grof Thun porabil neke nerede v Pragi v to, da je priporočil proglašenje izjemnega stanja.

S tem si je pa izgubil poslednjo trohico popularnosti. Izjemno stanje je zadelo Čehe sploh in to mu je zatorej narod sploh zameril. Mislil je, da bode s tem uničil Mladočehe, a je jim še le prav stališče utrdil. Staročeško stranko je pa pripravil ob ves vpliv, ker se je govorilo, da se je izjemno stanje njej na ljubo proglasilo. Grof Thun je kmalu spoznal, da se je motil, a je bil preveč prevzeten, da bi bil svojo napako priznal. Za to je pa odprava izjemnega stanja počakala še Badenijevo vlado.

Grof Badeni bi bil rad ohranil grofa Thuna na predsedniškem stolu, ker bi si s tem bil zagotovil pomoč češkega plemstva. Hotel je narediti spravo mej namestnikom in Mladočehi. Grof Thun je v to bil tudi pripravljen, ker je mislil, da je najbolje za interese veleposestva, ako on ostane na svojem mestu. Mladočehi pa niso hoteli slišati o nobeni spravi ž njim in so ga s svojimi demonstracijami v deželnem zboru onemogočili. Prisiljen je bil dati ostavko in vlada jo je vsprejela.

Če so Mladočehi umno ravnali, o tem so mnenja različna. Staročeški listi seveda vsi menijo, da bi bili Mladočehi pametneje naredili, da so se pobotali z grofom Thunom, ker le v sporazumljenju z veleposestniki morejo Čehi kaj doseči. To je nekoliko resnice, a pomisliti je pa, da mora mladočeška stranka tudi skrbeti za svoj obstanek.

Dosedaj je pobijala grofa Thuna, in bi jako slab utis napravilo na prebivalstvo, ko bi ga najedenkrat hvalila. Če bi jela podpirati prouzročitelja izjemnega stanja, bi jo zadela najbrž osoda Staročehov, ki so bili vladi na ljubo nastopili vso drugačno pot, kakor so jo poprej hodili. Po našem mnenju za Čehe ni škoda, da je šel Thun, kar že to kaže, da Nemci žalujejo za njim. Popolna sprava mej njim in Mladočehi ni bila mogoča, vedno bi bil jim skušal kaj škodovati. Še v zadnjem trenotku je v deželnem zboru z vsem svojim vplivom podpiral Nemce proti Čehom. To bi se bilo vedno godilo, češki stvari gotovo ne v korist.

Politični pregled.

Slovenska šola v Gorici. — Italijani delajo na vso moč, da bi onemogočili slovensko šolo. Pri nastavljanju učiteljev so pred vsem gledali na to, da nastavijo najnesposobnejše moči. Vsprejeli niso nobenega učitelja, ki je bil nastavljen na „Slogini“ šoli. Deželni šolski svet je jim nekoliko pokvaril račnn. Razveljavil je imenovanje dveh začasnih učiteljic, ki sta popolnoma nesposobni. Naročil je mestnemu zastopu, da ima izmej drugih prosilk dve stalno imenovati. Pri upisovanju v šolo so mnogo slovenskih otrok odklonili, posebno tiste, ki imajo bližje v kako slovensko šolo v okolici. Seveda Italijana, ki sta vpisavala, nista mislila na to, da bodo otroci zares šli v jedno- ali dvorazredno šolo v okolici, temveč nadejala sta se, da se vpišejo v mestu v kako italijansko šolo. Proti takemu postopanju pritožili so se stariši pri namestništvu v Trstu, slovenski poslanci so pa v deželnem zboru stavili interpelacijo do učnega ministra.

Slovanščina v isterskem deželnem zboru. Ko je imel dr. Laginja storiti obljubo, zahtevali so slovanski poslanci, da se besedilo obljube prečita tudi v hrvaščini. a deželni glavar pa tega ni hotel dovoliti. Ko je potem poslanec Spinčič bil v deželnem zboru omenjal, kako so Italijani blizu Pirana bili napali slovanske poslance, ki so se zarad slabega vremena morali izkrcati, je italijanska večina uprizorila ogromen škandal. Vpilo se je: „Dobili ste, kar ste iskali“. „Pobili naj bi bili vas“! To obnašanje italijanske večine dokazuje, da je dotični napad bil uprizorjen od italijanske gospode same. Zares globoko so propali že Italijani, da take dogodke že v zbornici odobravajo Najčudneje je pa, da vlada vse to mirno gleda. Pa kaj se če. Rinaldini bode zopet stvar vse v lepši luči poročal na Dunaj in na Dunaju mu bodo verjeli. Dokler se ne zameni namestnik, ni upati zboljšanja razmer.

Koroški deželni predsednik je te dni slavil svojo sedemdesetletnico. Celovški mestni zastop ga je izvolil za častnega občana. To pa vendar ni gladko šlo. Nemški nacijonalci so se silno upirali in župan Posch je že moral pretiti s tem, da odstopi, še le potem so nemški nacijonalci prijenjali. Zaradi lepšega je seveda deželni predsednik izvoljen jednoglasno za častnega občana, a manjkalo je pri dotični seji mnogo mestnih odbornikov. Tudi po deželi so deželnega predsednika v več občinah na jednak način počastili, in je seveda povsod šlo bolj gladko nego v Celovcu.

Koroškemu deželnemu zboru je vlada predložila načrt zakona, s katerim se proglaša veronauk na višji realki za obvezen predmet. Nemška večina ni nič kaj zadovoljna s to predlogo in je celo mogoče, da jo odkloni. Nemški listi že napovedujejo, da bi potem preveč trpel pouk v drugih predmetih, ko bi se še veronauk učil dve uri na teden. Strah pred veronaukom je pri liberalnih Nemcih zares velik.

Volitve za dunajski mestni zbor bodo baje še le jeseni. Zavlekle so se s tem, da so se protisemitje pritožili proti razpustu mestnega zastopa pri državnem in upravnem sodišču. Protisemitje vedo. da propadejo s svojimi pritožbami, ali jim ni na tem, temveč hočejo volitev zavleči. Sedaj zanje razmere ne stoje posebno ugodno Vlada je obljubila uradnikom zboljšanje plač, in uradniki bi sedaj z vlado volili. Čez nekaj mesecev bode zopet drugače Zboljšanje ne bode tako znatno, da bi vse zadovoljilo in zopet bodo volili s protisemiti, da pokažejo svojo nezadovoljnost. Volilno gibanje je pa na Dunaju precej živo V tretjem razredu bodo tudi socijalni demokratje poskusili s svojimi kandidati. Zmagali ne bodo, a ob mnogo glasov bodo pa le pripravili protisemite Da protisemitom nastop socijalnih demokratov ni po volji, to je vidno iz njih glasil, ki zaradi tega močno zabavljajo.

Volilna reforma. — Vedno jasneja poročila o volilni reformi prihajajo na dan. Kakor te dni pišejo časopisi, bode nova kurija obsegala 72 poslancev. Volili bodo v njej vsi dosedanji volilci, potem pa še drugi polnoletni samopravni moški. Od volilne pravice bodo pa izključeni posli, kakor žele konservativci in Poljaki Češka bode volila v novi kuriji 18, Galicija 15, Dolenja Avstrija 9 Moravska 7, Štajerska 4, Tirolska in Gorenje Avstrijska po 3, Dalmacija, Bukovina in Šlezija po 2, Trst, Istra, Goriška, Kranjska, Koroška, Preda-

relska in Solnograška po 1 poslanca. V deželah, ki volijo po več poslancev, bodo volila mesta zase, v drugih pa volijo mesta in kmetske občine vkup. Kjer bodo mesta posebej volila, bodo volitve v mestih direktne, drugače se bode pa volilo indirektno, ako deželni zbor ne sklene, da se voli direktno Za Slovane ta volilni načrt nikakor ni ugoden. O priliki več spregovorimo o njem.

Nemčija. — Dne 18. t m. se je slavil v Berolinu 25letni spomin obstanka nemške države. Slavnost se je vršila ob navzočnosti cesarjevi. Udeležba je bila velika v toliko, v kolikor imajo vladni krogi besedo. Narod ni kazal nobenega naudušenja o tej priliki. Bismarcka, stvaritelja države tudi ni bilo poleg, in vladarji zveznih držav tudi niso prišli, če tudi je cesar na vse to računal. Naj vladni listi še toliko bobnajo o velikih slavnostih in simpatijah, katere so se tem povodom izražale nemški državi, je vendar le resnica, da so to storili le oni, ki morajo, da pa od odločilne strani, od strani naroda, ni pravega navdušenja za blaženo Nemčijo. Je pač tudi veliko gnjilega v ti Nemčiji. Bremena so pretežka in pod temi se ljudstvo šibi. Nesrečni socijalizem gloda na državi in nevarnost ni majhna, da je ne zgloda do občutne škode.

Bolgarija. — Skoro dognana stvar je že bila, da bo v kratkem prestop princa Borisa k pravoslavju. A istega še ne bo. Knez Ferdinand je pričakoval, da ga bo Rusija takoj priznala za kneza bolgarskega, ko bo le prestop obljubil in mislil je celo na to, da bo papež dal dovoljenje za prestop. Izpolnilo so ni niti to, niti ono. Da bi pa brez dobičkarije dovolil v prestop princa, tega ni hotel. Zapustil je zdaj na vse to Bolgarijo in se podal v inozemstvo in izročil vladi svoje vladarske pravice. Narod je zelo nezadovoljen, da se s prestopom princa Borisa k pravoslavju tako odlaša. Iz nekaterih stranij se celo čuje, da se zna pripetiti kak prevrat v Bolgariji in da se knez ne povrne več iz inozemstva. — Knez Ferdinand se je baje podal k sv. Očetu v Rim, da se posvetuje ž njim o prestopu svojega sinu Borisa k pravoslavju.

Kuba. — Vstaja je razširjena po celem otoku, zaradi tega je stališče španjske vojske jako težavno. Vstaši le v manjših četah okrog požigajo in pustošijo. V večjem številu se nikoli ne postavijo v bran španjski vojski. To tudi ni njih namen. Ko bi storili to, bi jih Španjci kmalu premagali. Z manjšimi rabukami delajo veliko večjo preglavico. Vstaše na skrivnem podpirajo severo-ameriške Zjedinjene države. Poveljnik španjske vojske maršal Campos je dal ostavko. Ker je spravidel, da pri svoji najboljši volji ne more ničesar na Kubi opraviti in ga vsled tega v Madridu po strani gledajo, se je umaknil, češ, naj poskusi pa kdo drugi, če bo bolj srečen. Položaj Španjske na Kubi je zelo neugoden, posebno ker Španiji primankuje denarja.

Afrika. — Italijanom se ne godi najbolje v Afriki. Abesinci se močno ustavljajo pritisku laške vojske. V trdnjavi Makale so Abesinci dobili v roke vse vodnjake, vsled česar se Italijanom, kateri imajo sicer trdnjavo v svojih pesteh, prav slaba godi zaradi pomankanja vode. Nasprotnikova vojska je dosti močneja kakor italijanska. Čuje se, da hoče italijanska vlada poslati še nadaljnih 50.000 mož v Afriko, da premagajo sovražnika. Vprašanje je le, če bo Italija to zamogla. Sozaveznici Avstrija in Nemčija sta baje Italiji priporočili, da čim prej poravna zmedene razmere v Afriki. To bi Italija seveda rada storila, ko bi le mogla, pa manjka ji vojakov in novcev. Tudi delajo nepoznane krajevne razmere velike težave italijanski vojski v Afriki. V vsem se kaže, da Italija nima najlepših vspehov pričakovati v Afriki.

Obrtnija.

Zakon „o pregledu obrtnih in gospodarskih zadrug ter drugih društev“.

Tukaj priobčujemo zakon o pregledu obrtnih in gospodarskih zadrug, ki ga je v drž. zboru sklenila zbornica poslancev v svoji seji dne 21. dec. 1895. in ki čaka sedaj na razpravljanje v gospodski zbornici. Ker pa se gospodska zbornica snide še le okolo srede februvarija, imamo še toliko časa, da si moramo ogledati ta zakon in njegove določbe ter da skušamo doseči izpremembe, katere so potrebne. Zato priporočamo voditeljem zadrug, temeljito proučavajo ta zakon, ter se posvetujejo skupno, da bi še zadnji čas s pomočjo gospodske zbornice izpremenili tiste določbe, katere bi ovirale razvijanje zadrug, ter napravljale stroške in sitnosti.

Društva, naj s prošnjami poprosijo gospodsko zbornico za izpremembo zavirajočih in sitnih določeb tega zakona.

Zakon kakor ga je sprejela zbornica poslancev, se glasi.

„V soglasju z obema zbornicama državnega zbora zaukazujem, tako:

§ 1. Na podlagi zakona od 9. aprila 1873. Drž. z. list št. 70, registrovane obrtne in gospodarske zadruge, kakor tudi poprej zasnovana društva, ki imajo v § 1. navedenega zakona zaznamovane namene, so obvezana dati pregledati svoje naprave in svoje poslovanje v vseh upravnih oddelkih vsaj vsako drugo leto po strokovnjaškem pregledniku ki ne pripada zadrugi, oziroma društvu.

Ob pregledbi je treba sosebno tudi gledati in v preglednem poročilu razkazati, ali so se ravnali po določbah zakonov in pravil. Predpisi tega zakona veljajo tudi za slučaj likvidacije, dokler traja poslednja.

§ 2. Za zadruge in društva ki pripadajo kaki zvezi treba je poslednji podeliti pravo, da si naroči pregledno ako se je bilo društvo zasnovalo na podstavi zakona o društvenem pravu od dne 15. nov. 1867. D. z. l. št. 134, in ako zadoščuje tudi zahtevam tega zakona.

§ 3. Zvezi mora biti namen predlog zadrug in društev, njej pripadajočih, in jej utegne biti namen, da gleda tudi drugače na skupne svoje zadružne interese, sosebno na gojenje vzajemnih opravilnih odnošajev. Drugih namenov zveza ne sme imeti.

Zveza mora obsezati vsaj 50 zadrug in društev. Ako pa se ima osnovati zveza iz zadrug ali društev, sestajajočih v pojedini kronovini, in ako je v tej kronovini manj nego 50 zadrug ali društev, je dovolj, ako obseza zveza vsaj 20 zadrug ali društev.

Iz zvezinih pravil mora se dati spoznati, da zveza more zadostiti dolžnosti pregleda; zlasti pa naj pravila določijo zvezin okraj in naj obsezajo določbe o naročbi preglednika, kakor način in obseg pregledov.

*

§ 4. Podeljenje prava za naročbo preglednika izvršuje notranje ministerstvo, ako se zvezin okraj razteza črez več dežel, drugače pa politiška deželna gosposka.

§ 5. Zvezino načelništvo je z dokazom o podeljenem mu pravu do predloga dolžno, zvezi pripadajoče zadruge naznaniti trgovinskemu sodišču, zvezi pripadajoča društva pa politiški okrajni gosposki tam, kjer imajo svoj sedež, in politiški deželni gosposki predložiti imenik vseh zvezi pripadajočih zadrug in društev. Istim gosposkam je treba nemudoma naznaniti tudi izločenje pojedinih ali vsprejetje drugih zadrug in društev.

§ 6. Pravo do naročbe preglednika more se zvezi odtegniti: 1. Ako zveza raztegne svoje delovanje na druge predmete, kakor so zaznamovani v pravilih; 2. ako zveza ne zadoščuje svoji dolžnosti pregleda ali poročevanju o njej; 3. ako se je število k zvezi pripadajočih zadrug ali društev znižalo pod 50, oziroma pod 20 v zvezi, katera obseza posamično kronovino, v kateri je v obče manj nego 50 zadrug in društev.

Odtegnenje izreče za podeljenje pristojno mesto (§ 4), zaslišavši zvezino načelništvo. O odtegnjenju je treba uradno naznaniti gosposkam, zaznamovanim v § 5.

§ 7. Zadrugam ali društvom, ki ne pripadajo za pregled pooblaščeni zvezi, naroča preglednika in sicer zadrugam trgovsko sodišče, društvom pa politiška okrajna gosposka na mesta njih sedeža.

§ 8. Pri pregledu je treba dovoliti pregledniku, da pogleda v knjige in listine in preišče blagajno, kakor tudi vrednostne papirje, dolžna pisma in blago. Ako sestaje nadzorstvo, naj bode prisotno pri pregledu.

§ 9. Preglednik je dolžan pregledno poročilo o kaki zadrugi izročiti zadružnemu načelništvu in trgovinskemu sodišču na mestu njih sedeža, pregledno poročilo o kakem društvu pa društvenemu načelništvu in politiški okrajni gosposki na mestu društvenega sedeža.

Ako naroči preglednika zveza, izvrši se predloga na gosposko in poročilo na zadružno, oziroma društveno načelništvo potom zvezinega načelništva, katero je dolžno pregledno poročilo pregledati ter izvod svojega pregledovanja priložiti.

O tem, kako naj se sestavljajo pregledna poročila, morejo se razglasiti navodila potom naredeb.

§ 10. Zadružno, oziroma društveno načelništvo je dolžno pri sezvanju prvega občega zbora naznaniti poročilo o pregledu kot predmet sklepanja. Na občem zboru je dolžno nadzorništvo, in če tega ni, načelništvo izreči se o rezultatu pregleda.

§ 11. Preglednik ima pravo na to, da se mu povrnejo denarni stroški in poplačajo njegova dela po meri zamujenega časa.

V slučaju, da se ne zjedinijo, naj stroške za pregled pri zadrugah določi trgovinsko sodišče, pri društvih pa politiška gosposka na mestu njih sedeža, in naj jih naloži zadrugi, oziroma društvu v odškodovanje.

§ 12. Gosposke, zaznamovane v §§ 9, odstavek 1, so dolžne skrbeti, da člani načelstva zadruge ali društva izpolnjujejo v §§ 8. in 10. obsežene določbe, in sicer s kaznijo za red od desetih do sto goldinarjev.

Te kazni za red se iztekajo v zaklad za uboge kraja, kjer ima sedež zadruga, oziroma društvo.

§ 13. Kreditna in posojilna društva (hranilnice in posojilnice), katera odgovarjajo zahtevam § 1. zakona od 1. junija 1889., drž. zak. št. 91, so izvzeta od določeb sedanjega zakona tako dolgo, dokler so podrejena pregledu dež. odbora po obsegu, ki ga zahteva ta zakon.

V dosego tega osvobojenja je deželni odbor dolžen, imenik njegovemu pregledu podrejenih hranilnic in posojilnic začetkom vsakega leta in dotične izpremembe nemudoma od slučaja do slučaja sporočiti trgovinskemu sodišču, v okrožju katerega imajo dotične blagajnice svoj sedež.

§ 14. Ta zakon izvršiti je zaukazano pravosodnemu ministru, trgovinskemu ministru in ministru notranjih zadev".

Obrtnijske raznoterosti.

Zakaj se prepirajo Amerikanci in Angleži? Nekakom jasno je postalo zakaj je nastal razpor med Zjed. državami in Anglijo tako resen glede divjih pokrajin od Orinoco reki. Amerikanski kapitalisti si hočejo prisvojiti večji del zemljišč v prepirnem kraju. L 1883. ko se še ni nihče brigal za mejo med Venecuelo in Guyano, pridobil si je zemljišča C. C. Fitzgerald od vlade Venecuele; na to so ustanovili družbo Manoa Co. s kapitalom 5 milijonov dolarjev in Fitzgerald je odpotoval na Angleško, da vse to proda. Angleži so ponudili prenizko ceno in pričel se je prepir, kateri pa je še le potem postal resen, ko se je zvedelo bogastvo se nahaja na tem zemljišču. To so baje rudokopi za zlato, iz katerih so že za 30 milijonov dol. rude dobili, dalje bogata zaloga asfalta, katera je bogatejša nego ona v Trinidad, dragoceni gozdovi itd. Zadnjo spomlad so staro družbo preustrojili in se sedaj imenuje „Orinoco Comp.". Predsednik te družbe je Crespo in je naloženih 25 milijonov dolarjev. V tej družbi so kapitalisti iz zapada in severozapada Zjed. držav.

Zmrzlo sadje.

Po preiskavah nemškega profesorja dr. Müllerja v Thürgau-u najmanj trpi zmrzlo sadje, ako se za to skrbi, da se počasi otaja. On je sadje jednacih vrst, jednake zrelosti in velikosti umetno ohladil, da je zmrznilo. Jeden del zmrzlega sadja je otajal v mlačni vodi, drugi del v vodi 0°, jeden del je dal v sobo 20° in jeden del v prostor, kjer je bilo 0°. Preiskava je pokazala, manj občutno sadje, ki je bilo na mrazu 7°, je ostalo nepoškodovano, naj se je že hitro ali počasi otajalo. Pri sadju, ki je za mraz bolj občutljivo in pri bolje dozorelem sadju sploh se je pokazala razlika. Če se je otajalo v gorki ali mrzli vodi je bilo poškodovano, če se je pa otajalo na gorkem ali mrzlem zraku, pa ni bilo. Še bolj občutne vrste so bile popolnoma uničene, ako so se otajale v gorki ali

mrzli vodi, samo deloma poškodovane pa, če so se otajale v gorkem ali na mrzlem zraku.

Zmrzlo sadje torej ni popolnoma zgubljeno, temveč lahko ostane nepoškodovano, ako se počasi otaja. Če je pa mraz hujši, je pa sadje popolnoma zgubljeno. Kakor hitro se opazi, da je sadje zmrznilo, naj se ogreje, da dalje ne zmrzuje. Čim več ledu se v sadju naredi, tem večja je nevarnost, da se spridi. Ogrevanje naj se počasi vrši. Če se sadje dene v vodo, naj je tudi mrzla, se vse prehitro ogreje in spridi, če tudi so nekateri drugačnega mnenja. Tudi naj se zmrzlo sadje ne prijema z gorkimi rokami, ker je zmrzlo sadje jako občutljivo proti vsakemu pritisku. Če je mogoče ogreti prostor, v katerem je sadje, je najbolje, da se ondu pusti, drugače se pa mora spraviti v drugi prostor, a tako, da se z rokami ne prijemlje. V gorkem prostoru se pokrije, da se počasi otaje.

Če je poskus pokazal, da se zmrzlo sadje več rešiti ne da, se pusti zmrzlo in polagoma porabi. Če zmrzlo sadje damo v vodo in takoj kuhamo, ima okus zdravega sadja. Če se pa poprej otaja, pa sadje dobi neki čuden okus in ni več tako dobro, če se tudi skuha. Če se pa morajo večje množine zmrzlih jabolk porabiti, je pa najbolje, če se podelajo za mošt, predno se otajajo. Zmrznjeno sadje moštu ne škoduje, ako se dene v prostor s 12 do 15° gorkote, da precej zavre.

Kmetijske raznoterosti.

Gnojenje s Tomaževo moko se posebno dobro obnese pri Lucerni. Ta rastlina dobiva dušik iz zraka in torej ne potrebuje toliko gnojenja z gnojili, ki dušik imajo. Zahteva pa gnojil s fosforovo kislino. Tako gnojilo je pa Tomaževa moka. Najbolje je, če se lucerni po zimi dobro s to moko pognoji.

Poskušanje surovega krompirja. Če se hoče vedeti, če je krompir dober, se prereže in oba kosa drug ob druzega drgneta. Pri dobrem krompirju se kosa sprijemata in narede se nekake pene, pri slabem pa uhaja iz krompirja voda. Kar se tiče barve, je dober krompir znotraj bel ali malo rumenkast.

Poučni in zabavni del.

Vabilo k družbi sv. Mohorja.

Naši čč. gg. poverjeniki se morajo mnogo truditi, preden naberejo toliko število udov, kolikor jih je štela Mohorjeva družba v zadnjih letih in zlasti v ravno preteklem letu. Potem pa, ko dojdejo zapisovalne pole v Celovec, je mnogo dela, da blagajnik vse zneske uknjiži, vse ude pregleda ter nove zapiše v bratovske bukve in na podobice, pôle pa vredi za imenik in natisk; a kaj je še dela potem, preden tiskarna ves ogromni imenik dovrši! Da vse to dosežemo o pravem času, treba je, da novi in stari udje za goda pristopajo k družbi. Naj se to že zdaj godi; saj ne bo več dolgo, ko po družbenih pravilih nabiro končamo. Do dne 5. sušca je skrajni čas, do katerega imajo gg. poverjeniki doposlati vpisane ude in udnino; kdor se oglasi pozneje, nima pravice do vseh knjig po jednem goldinarju, ampak mora plačati za knjige po pravilih toliko, kakor po knjigarnah, in tu veljajo knjige od jednega leta še čez 3 gl. 50 kr.

Zatorej prav lepo prosimo častite naše poverjenike, vse duhovnike in rodoljube, naj ob vsaki ugodni priliki v cerkvi kakor zunaj cerkve zopet svojo zgovorno besedo zastavijo v korist Mohorjeve družbe in njenih udov, da nas letos ne bode nikakor manj, ampak kar mogoče še več od lanskega leta. Seveda bo to marsikje že težko šlo, zakaj v nekaterih župnijah so — hvala Bogu — že na vrhuncu in ne morejo više, a z druge strani je le še dosti krajev, kjer bi se dalo še mnogo udov pridobiti, ako se ljudstvo bolje in večkrat opomni na Mohorjevo družbo ter se jim razložijo velike in mnogoverstne koristi, ki udom dohajajo iz nje. Gotovo duhovnik in vsak pošten človek z bridkostjo opazuje in ga v srce bolí, ko vidi, kako neotesana je tu in tam mladina, včasih še celo starina, in koliko se nahaja pri ljudeh še res prave dušne grdobe. Kaj storiti, kako opomoči? Eden najgotovejših pomočkov je Mohorjeva družba! Skušaj človeka zanimati za njene knjige za njih berilo, pa ga boš ali ohranil nepokvarjenega ter ga še više olikal, ali pa mu boš premenil neugodno podobo v tako, da bo zopet človeka dostojna in naposled božja. V to delovati — kdo bi ne hotel, kdor ima srce na pravem mestu: duhovnik za svojo izročeno mu čedo, predstojnik za svoje podložnike, oče in mati za svoje otroke, gospodar za svoje domače ljudi!

Knjige izidejo iste, kakor so napovedane v „Glasniku družbe sv. Mohorja“ v letošnjem Koledarju. Večinoma so tudi že v stavku in deloma v tisku dovršene, le na „Zgodbah sv. pisma“ delujeta najbolj njih marljivi g. pisatelj in potem tiskarna, družbinega koledarja za l. 1897. pa se bomo kmalu lotili. Za zadnjo to knjigo prosimo gg. pisatelje še prav mnogih dušnih prispevkov.

Molitvenik „Marija Devica, majnikova Kraljica“ se dobi vezan v platno z rudečo obrezo po 40 kr., v usnje z zlato obrezo po 60 kr. doplačila.

Bog nam blagoslovi v novem letu Mohorjevo družbo tako, da bo Slovencem v časno in večno srečo, pa v veliko čast pred svetom! Torej ne nazaj — ampak le naprej!

V Celovcu, dné 16. prosinca 1896. leta.

Odbor.

Varšavski spomini iz 1830. leta.

(Ruski spisal N. P. Makarov.)

VI.

(Dalje.)

4. Drugi korenjak.

Služil je v Varšavi v nekem konjiškem polku častnik, ki je bil tudi pravi korenjak, a ni bil tako znan

kakor Woidzinski, ker še ni imel priložnosti pokazati svoje moči. Ta častnik bil je visoke postave, in je poznal svojo fizično moč, vadil se v njej, delajoč doma v svojem stanovanju razne nedolžne poskuse. Nikdar se mu pa ni ponudila priložnost, da bi bil mogel pokazati svojo moč zunaj doma, če tudi je vedno take priložnosti iskal. Zato je pogosto hodil po ozkih in krivih ulicah, po nevarnih krajih, a vse zastonj, noben lopov ga ni napadel, kakor bi bil zavarovan pred lopovi in napadi. Naposled je šel v pokoj in se naselil na svojem posestvu v Litvi. Želja resno poskusiti svojo moč, ga je spremljala na kmete in je naposled postala prava manija. Hodil je iskat nevarnosti in po noči se klatil okrog, da bi se mu kaj zgodilo. Bil je bogatin. Nekdaj je vzel seboj dva tisoč cekinov, dal jih v škatljico, ukazal zapreči konje in šel potovat, pa brez sluge. Potoval je po svoji dovolj gozdnati guberniji, potoval po velikih cestah in kmetskih potih in prenočeval navadno v židovskih gostilnicah, ki so bile na samem. Koder je prenočeval ali krmil, nesel je v sobo škatljico, vzel iz nje cekine, vse prav nove, jih razložil v kupčke na mizo in potem zopet spravil v škatljico, zaprl jo in postavil pod mizo.

Cela dva meseca je tako potoval in obšel skoro vse gubernije, trapil s svojim zlatom krčmarje in pivce, a nič strašnega se mu ni zgodilo. Naposled se je osoda usmilila našega čudnega potovalca, in poslala mu je najgroznejšo nevarnost, ki je mogla napraviti močen vtis celo na najmočnejšega in najpogumnejšega človeka.

Prenočeval je v židovski krčmi sredi gostega temnega gozda. Bilo je ob desetih zvečer. Noč je bila hladna in temna. Ko je po navadi preštel svoje cekine, je škatljico postavil pod mizo, usedel se na klop, pri mizi jel čitati neko knjigo. Minolo je več kakor jedno uro. Bilo je okrog pol noči, kar nekdo potrka zunaj na vrata gostilne. Gospodar-žid je šel v vežo in vprašal:

— Kdo je?

— Popotnik, razlegal se je mirno moški glas. Duri so se odprle in prišel je v gostilno katoliški menih, visoke postave in rekel z debelim glasom:

— Laudatum Jesus Kristus!

Menih je šel k peči na klop. Kmalu se je slišalo novo trkanje na vrata in v krčmo so prišli še trije menihi, tudi visoke postave in korenjaške. Vsi štirje so se useli po vrsti na klop in postrani gledali iskatelja nočnih nevarnostij. Minolo je jedno uro tistega gledanja. Potovalec se ni ulegel spat in še vedno je čital knjigo. Naposled je jeden vstal, stopil k mizi in rekel:

— Knjiga mora biti jako lepa, da jo vedno čitate in se ne uležete spat.

— Da knjiga je jako zanimiva; poleg tega se mi pa tudi spati ne ljubi.

— Če se vam ne ljubi spat, bi li ne hoteli nas malo pokratkočasiti in nam pokazati škatljico. Pravijo, da je jako lepa, in jo je veselje gledati, kadar je odprta.

Mej tem razgovorom sta k mizi prišla še dva meniha, četrti se je pa postavil pri durih kot za stražo. Naš potovalec se je domislil, kakšni so ti menihi, ki so vzeli seboj za tovariša: „Jekleni nož in temno noč!“

Neizmerno sladko in močno čuvstvo se je oglasilo v prsih tega neustrašenega iskatelja tacih dogodkov. Davno je že želel sniti se z junaki velicih cest, temnih gozdov in nočij, in sedaj se mu je ta dogodek zdel kot posebno srečen. Z najmirnejšim in najhladnokrvnejšim glasom je rekel trem lažimenihom, stoječim poleg njega: Jako me veseli, ako morem vas razveseliti. Moja škatljica je pod mizo. Je li nečete sami vzeti in odpreti. Tukaj je ključ za njo.

Jeden laži-menihov je vzel z mize svečnik in jel svetiti pod mizo, dva druga sta se pa nagnila po škatljo. In to trenotje je naš potnik zgrabil za lase z desno roko jednega, z levo druzega in z vso silo je trčil vkupe glavi nagnivših se menihov. Kakor dve jajčni lupini sta se razdrobili črepinji preoblečenih razbojnikov. Nista nič zaječala, kar mrtva sta se zgrudila pod mizo.

Stoječi pri vratih je bežal iz krčme in skril se v gozdu. Svetilca je pa takoj zgrabil naš korenjak in zvezal mu roke in noge. Pri njem in pri mrtvih našli so pod haljami nože in samokrese. Ko je izvršil ta junaški čin, je zmagovalec se ulegel na klop in malo zaspal, ko je poprej ukazal kočijažu, naj budi in pazi na zvezanega razbojnika.

Drugo jutro je odpotoval. K sebi na voz je položil zvezanega laži-meniha in ko je ž njim se pripeljal v bližnje mesto, ga je izročil pravosodju. Po tem se je povrnil domu, ko je skusil vse sladkosti silne nevarnostij, katerih ni več iskal, ko prepričal se je dejanski, kako velika je njegova moč. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Papeža Leva XIII. je ruska akademija znanosti imenovala svojim častnim članom

Fotografovanje človeških kostij. Nekaj čudnega je iznajdel profesor Röntgen v Würzburgu. Prišel je na sled, da pri tem, če se električni tok napelje skozi cev, v kateri ni zraka, nastajajo neki posebni svetlobni trakovi, ki se z navadnim očesom ne vidijo, a kemično močno uplivajo. Ti trakovi pa imajo to posebno lastost, da gredo tudi skozi les in človeško meso, le večino kovin in kosti ne predro. Zato je pa Röntgen s pomočjo teh trakov fotografoval stvari v lesenih zaprtih škatljah. Stvari so se jasno videle na podobi, škatlja pa ne; fotografoval je tudi človeško roko, a na fotografiji se je videl le prstan in kosti. Posebno čudno je bilo videti, ker se prstan roke ni tišal, temveč je kar v zraku visel. Meso na roki se na fotografiji namreč ne vidi. Ta iznajdba bode velike važnosti za zdravilstvo, ker bodo zdravniki po fotografiji lahko določili, kje je kroglja v telesu.

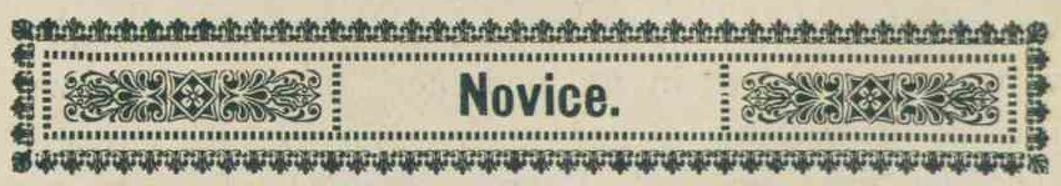

Deželni zbor kranjski.

V šesti seji dne 16. januvarija stavijo posl. Hribar in tovariši nastopni samostalni predlog: „Visoka c. kr. vlada se naprosi predložiti državnemu zboru načrt zakona, s ka-

terim bi se za obrtnostne podjedbe, ki se v mestu Ljubljani ter v katasterskih občinah Spodnja Šiška, Vodmat in Glince na novo ustanovo v teku petih let, dovolile one davčne in prisojbinske olajšave, kakor so se z zakonom z dne 10. avg. 1895. drž. zak. št. 131. dovolile za tržaško okolico in katastersko občino Milje.“ — Posl. Pfeifer utemeljuje samostalni predlog glede olajšav pri legalizaciji. Govornik povdarja da je več drugih deželnih zborov dovolilo že ednake olajšave, povdarja važnost teh olajšav za stranke in predlaga, naj se njegov predlog odkaže upravnemu odseku. Sprejeto. — Posl. Jelovšek poroča imenom upravnega odseka o prošnji okrajnocestnega odbora Logaškega za uvrstitev občinske poti Rakek-Laze-Dol. Logatec mej okrajne ceste in predlaga, naj se prošnja odstopi dež. odboru, da zadevo preišče o njej poroča v prihodnjem zasedanju. Posl. Modic podpira predlog, ki se na to sprejme. — Posl. Hribar poroča imenom finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za l. 1894. in proračun za l. 1896. Stroškov je bilo 12.094 gld. pokritja 15.752 gld., premoženje se je pomnožilo 6628 gld. Potres je slabo vplival na gledališke razmere, lože so se oddale le za 8500 gld, proračunjenih je bilo 12.000 gld. Vsled tega se ni mogla proračunati nobena podpora gledališkima podjetnikoma Pri proračunu deželnega zaklada se bodo stavili primerni predlogi. Proračun za l. 1896. kaže potrebščine 11.775 gld, pokritja 8863, primankljej se bo pokril iz blagajničnih ostankov. Poročevalec predlaga, da naj se računski zaključek za l. 1894. in proračun za l. 1896 odobrita, mestu ljubljanskemu pa prepusti od prihodnje sezone počenši reprezentacijska loža v I. nadstropju. Posl. dr. Žitnik prizna, da pristaja mestnemu županu reprezencijska loža, a zakaj naj bi imel gledališki zaklad škodo. On je proti prepustivi loži. Posl. dr. Majaron poudarja, da je to stvar uljudnosti napram mestu, ki je dalo 36.000 gld. za gledališče. Ko je že poročevalec poudarjal, da mesto podpira tudi slovensko gledališče z vsakoletnim prispevkom 3000 gld. in da se ta uljudnost mora storiti, so se vsi predlogi finančnega odseka sprejeli. — Posl baron Schwegel poroča o proračunu bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdeniškega zaklada za l. 1896. Poročevalec povdarja, da sta večji potrebščini provzročili v prvi vrsti uprava električne razsvetljave in poseben način kurjave. Vendar so vsi izdatki opravičljivi Proračunu se na to odobre in sprejmo tri resolucije: Kranjski hranilnici se izreka zahvala in priznanje za darove dane povodom jubilejske slavnosti, posebno pa za velikodušni sklep, porabiti svoto 500.000 gld. za zgradbo in vzdrževanje zavoda za 200 neozdravljivih ubogih bolnikov s Kranjskega. Skrbeti je treba za prihranke v bolnici in premotriti vprašanje, če bi kazalo za razne potrebe jemati vodo iz Ljubljanice in da se dimnikarska dela zanaprej oddado v bolnici dražbenim potom — Imenom finančnega odseka poročajo nadalje: Posl. Hribar o prošnji občine Rovte za zgradbo okr. od Logatca do Rovt in do idrijske meje, ter predlaga, da naj se odstopi deželnemu odboru. Sprejeto — Posl. pl. Lenkh o prošnji odbora kmetijske podružnice v Ribnici glede podpore za vzdrževanje in obdelovanje kmetijskega vrta in predlaga, naj se odstopi dež. odboru v rešitev. Predlogu se potrdi. — Posl. Murnik o prošnji gal. društva v Boh. Bistrici glede podpore za napravo gasilnega orodja in predlaga naj se odstopi dež odboru. Sprejeto. — Isti poslanec o prošnji šolskih sester v Trnovem za povišanje dotacije in glede podpore za ročna ženska dela in predlaga, naj se poviša dotacija na 800 gld. in dovoli podpora 100 gld. Predlogu se potrdi. — Posl. Lenarčič poroča imenom upravnega odseka o prošnji več prebivalcev v Žireh za zgradbo okrajne ceste iz Rovt v Žiri po dolini Račeva; o prošnji občine Rovte za uvrstitev občinske ceste od Rovt do meje idrijskega cestnega okraja mej okrajne ceste; o prošnjah župnega urada v Zavratcu; več posestnikov iz Idrijskega okraja in občine Dol. Logatec, da se cesta od meje Logaškega cestnega okraja do Žirov zgradi po Sovriškej dolini. Poročevalec na dolgo pojasnjuje vso zadevo in predlaga, naj se prošnje odstopijo deželnemu odboru z naročilom, naj stori vse, kar treba, in naj v prihodnjem zasedanju stavi svoje predloge. Posl. Lavrenčič in Modic sta za Sovriško progo Posl. dr. Tavčar napram zagovornika proge po Savriški dolini poudarja, da se danes, ko stvar še ni zrela, vendar le nemore nikdo še kategorično izreči za to ali za ono progo. Cesta bi stala 50 000 gld, bi pa donašala koristi po tem, je dvomljivo Konečno se sprejme predlog upravnega odseka — Posl. Jelovšek poroča o prošnji podobčine Ravne glede podpore za zgradbo nove ceste Boh. Bistrica-Ravne in predlaga, naj se odstopi dež.lnemu odboru v poizvedovanje in poročanje v prihodnjem zasedanju. Posl. Ažman podpira predlog, ki se sprejme. — Posl. Globočnik poroča o prošnji županstev v Naklem in pri sv. Križu, da se občinska pot iz Strahinja do Zgornjih Dupelj uvrsti mej okrajne ceste in predlaga naj se odstopi deželnemu odboru v prizvedovanje in poročanje v prihodnjem zasedanju. Predlogu se pritrdi

V sedmi seji dne 18. jan. poroča imenom finančnega odseka posl Klun o proračunu normalnošolskega zaklada za l 1896. Proračun kaže potrebščine 359.775 gld. Posl. dr. Schaffer povdarja, da so razmere normalnošolskega zaklada zdrave, kritikuje slabo nastanjenje naših gimnazij, posebno višje gimnazije. Govornik predlaga resolucijo, da naj se vlada požuri z zgradbo nove gimnazije. Dež. predsednik baron Hein na to povdarja, da upa, da se bo z zgradbo gimnazije še letos pričelo. Posl. Kersnik predlaga resolucijo, naj bi dež. šolski svet uvrstil učiteljsko mesto v Motniku v III plač razred. Dež predsednik baron Hein dvomi, da bi mogel dež. šolski svet temu ustreči. Posl. Kersnik poudarja, da je treba gledati na to, da se pri reorganizaciji odpravi svoj čas storjena krivica. Pri glasovanju se sprejme proračun in resoluciji posl. dr. Schafferja in Kersnika ter resolucija finančnega odseka, s katero se vlada pozivlje, naj v dosego intenzivnejšega nadzorovanja ljudskih šol za šolsko leto 1896/97 imenuje posebnega dež šolskega nadzornika za ljudske šole na Kranjskem. — Posl Povše poroča o proračunu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1896. Skupna potrebščina znaša 18 083 gld. Posl. Lenarčič graja proračun, ker ne loči šole od gospodarstva. Posl. Schweiger predlaga z ozirom na to, ker bo prihodnja leta potreba na milijone trt, resolucijo, ki gre na to, da naj se na Grmu kolikor mogoče pridelujejo ameriške trte in naj se odstrani trta yorkmadeira. Poročevalec pravi, da se bo v prihodnje ustreglo želji posl. Lenarčiča in se bota proračuna posebej sestavila, napram posl. Schweigerju pa poudarja, da bo dežela svojo pepinjero razširila. Posl. dr. Tavčar se zavaruje proti napadom uradnikov na dež poslance. On ni hotel živinozdravnika v Novem mestu žaliti, ko je rekel zadnjič pri razpravi o računskem sklepu grmske šole, da živinozdravnik ni prav postopal v nekem slučaju, kajti poudarjal je, da ni natančno informovan. Posl. vitez Langer predlaga resolucijo, da naj se, ako bi se izkazala potreba, poviša plača vrtnarskega pomočnika na Grmu in naj se njegov naslov „vrtnarski pomočnik“ premeni v sadjar. Proračun se odobri in sprejmo vse resolucije. — Imenom finančnega odseka nadalje poročajo: Posl. Murnik o prošnji društva „Marburger Unterstützungsverein für entlassene Zwänglinge“ in predlaga 50 g.d. podpore. Se sprejme. — Posl. Klun o prošnji učiteljeve vdove Filomene Vidmar za podaljšanje miloščine 120 gld. na leto in predlaga naj se podaljša za tri leta, zaprošeno povišanje pa naj se odkloni. Sprejeto. — Posl. dr. Žitnik o prošnji Terezije Tomec za podporo in predlaga, naj se odstopi dež. odboru. Sprejeto. — Isti poslanec o prošnji podobčine Vrhpolje pri Vipavi glede podpore za vedovod in predlaga, naj se prošnja odstopi dež. odboru v primerno rešitev. Poslanec

Lavrenčič priporoča prošnjo. Predlogu se pritrdi. — Posl. pl. Lenkh o prošnji kmetijske podružnice v Čatežu pri Trebnjem glede podpore za vzgledni vinograd in predlaga naj se odstopi dež. odboru. Sprejeto. — Posl. dr. Papež o prošnji županstva Medvode za podporo proti škodi vode Sora v katastralni občini Draga in predlaga, naj se odstopi dež. odboru. Posl. Povše podpira prošnjo. Predlogu finančnega odseka se pritrdi. — Posl dr. Majaron poroča o prošnji občine Raka glede podpore za vodovod in predlaga naj se v ta namen dovoli 30 % proračunjene potrebščine proti temu, da se deželnemu odboru predloži proračun in da bo ta nadzoroval zgradbo Posl. dr. Tavčar toplo priporoča prošnjo, ker so mu razmere v Raki dobro znane in ondi res zelo potrebujejo vodovoda. Predlog finančnega odseka se na to sprejme. — Posl. Povše poroča o pospeševanju vinoreje na Kranjskem. Poročevalec natanko opiše nesrečo, ki je zadela vinograde po trtni uši in pojasnuje, kaj se je v pokončanje te, iz raznih strani že storilo. Poudarja koristno delovanje popotnega učitelja in trtne pepinjere pri prisilni delavnici. Posl. Schweiger opisuje žalostne vinarske razmere v Belokrajini. Dež. predsednik baron Hein pojasni vladno stališče glede poročila in predlogov finančnega odseka o vinoreji. Posl. Lavrenčič priporoča, da se naj pomore tudi vipavskim vinogradnikom. Posl. Schweiger predlaga dve resoluciji, ki gresta na to, naj dežela trte ceneje prodaja vinogradnikom in naj se omogoči, da bodo novi vinogradi z obsegom pod $^1/_4$ hektara tudi davka prosti. Sprejmeta se na to dve resoluciji in nastopni predlogi finančnega odseka: 1. Pepinijera za vzgojevanje trt pri deželni prisilni delavnici ostane tudi še 1896. l. ter se bode razširila, ako bo zadostno število ameriških trt. Zraven pepinijere se napravi matičnjak za ameriške trte. 2. C. kr. vlada se naprosi, da za pepinijero potrebne ameriške trte brezplačno prepusti. 3. Ceno cepljenim ameriškim ukoreničenim trtam določi deželni odbor, ki pa jih revnejšim vinogradnikom, kmetijskim podružnicam in občinam sme tudi brezplačno oddajati. 4. Revnim vinogradnikom, kateri so vsled trtne uši prišli v stiske, sme deželni odbor dovoljevati brezobrestna posojila, katera pa za vsakega posameznega posestnika ne smejo presegati zneska 200 gld., če vlada dovoli jednaki znesek. 5. Potni pavšal vinarskega potovalnega učitelja se od letnih 400 gld. zviša na 600 gld. ter se mu dovoli pisarniški pavšal 50 gld. na leto. 6. Za stroške v svrho pospeševanja novega vinarstva dovolijo se za 1896. l. sledeči zneski iz deželnega zaklada: a) Za pepinjero z matičnjakom pri deželni prisilni delavnici vred 3000 gld., b) za vinarskega potovalnega učitelja 1450 gld., c) za denarne podpore kmetijskim podružnicam in občinam za uzorne vinograde, kakor tudi revnim vinogradnikom 1500 gld., d) za kemična preiskavanja vinogradske zemlje 150 gld., e) za brezobrestna posojila 20.000 gld., skupaj 26.100 gld. — Posl. Jelovšek poroča imenom upravnega odseka o prošnji županstev Borovnica in Preserje za imenovanje živinozdravnika s sedežem v Borovnici in predlaga, naj se odstopi dež. odboru. Sprejeto. — Isti poslanec o prošnji občin Črnivrh, Godovič, Spodnja Idrija in Idrija, da se mitnica na Colu zopet preloži na prejšnje mesto in predlaga, naj se odstopi dež. odboru. Posl. Lavrenčič podpira prošnjo. Predlog upravnega odseka se na to sprejme.

Prihodnja seja je bila dne 22. januvarija.

— **Častnim občanom** je imenovala občina Zgornja Šiška g. dež. predsednika Viktorja barona Heina in g. okr. glavarja Ferd. markija Gozanija in sicer za zasluge, katere sta si stekla za olajšavo bede provzročene po občini vsled potresne katastrofe.

— **Vodnikovo besedo s plesom** priredi spodnješišenska čitalnica dne 2. februvarija t.l. zvečer v Koslerjevi zimski pivarni.

— **Družbinski večer** priredi Ljubljanski Sokol v ravno dodelani sokolski telovadnici v Narodnem domu dne 6. febr. t. l. Pri večeru ki naj velja kot otvoritvena slavnost telovadnice, sodelovala bota pevski društvi „Slavec“ in „Ljubljana“ ter vojaška godba.

— **»Maškarada Sokolova«.** „Ljubljanski Sokol“ priredi svojo običajno maškarado na pustni torek dne 18. febr. v novododelanih prostorih Sokolske telovadnice v Narodnem domu Maškarada bode predočevala „Narobe svet“. Delajo se prav obsežne priprave za to lepo predpustno veselico.

— **Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju** poslal je g. Dragotin Hribar iz Celja 30 gld. katere so darovali gg. Dragotin Hribar, tiskar in urednik „Domovine“, 3 gld.; Lovro Baš, c. kr. notar, 2 gld.; Jurij Detiček, c kr. notar, 2 gld.; dr. Ivan Dečko, odvetnik, dež. posl., 2 gld.; dr. Jos. Vrečko, odvetnik, 2 gld.; Ivan Lončar, tajnik posojilnice, 2 gld.; dr. Praunseis, prakt. zdravnik, 2 gld.; Vanič, trgovec, 1 gld.; dr. Jurij Hrašovec, odvetnik, 2 gld.; dr. Jos. Sernec, dež. posl. odvetnik itd. 5 gld.; P. Majdič, posestnik paromlina, 5 gld.; dr. Alojzij Brenčič, odvetnik, itd. 2 gld.; — vsi iz Celja. — Gospa Antonija Erhovnic, posestnica v Ribnici, 5 gld.; g. dr Max. Velca, c. kr. nadkomisar pri poštni hranilnici na Dunaju, 3 gld. Iskrena bodi hvala gospej dorovalki, vsem gg. darovalcem posebno pa gosp. Dragotinu Hribarju. Darove sprejema vč. g. dr. Fr. Sedej, c. in kr. dvorni kaplan itd. Dunaj, I. Augustinerstrasse 7.

— **Topničarska vojašnica v Ljubljani.** Znano je, da so bili topničarji nastanjeni do potresa v Llubljani, isto po potresu zapustili, ker je potres do cela poškodoval njih stanovališča v trnovskem predmestju. Čo hoče Ljubljana topničarje zopet dobiti v Ljubljano, mora graditi novo vojašnico za nje. Mestni zbor ljubljanski se je v svoji seji dne 15. jan. bavil s to zadevo in sklenil načeloma, da zgradi novo vojašnico za topničarje. Družba „Union Baugesellschaft“ na Dunaju je napravila že proračun. Stroški bi znašali približno 480 000 gld. Kranjska hranilnica je obljubila prispevek 100.000 gld. Mestni zbor je sklenil obrtniti se na kranjsko hranilnico, da bi svoj prispevek povišala.

— **Državna podpora za Ljubljano.** Z ozirom na to, ker je škoda dosti bolj občutna, katero je potres provzročil Ljubljani, kakor je velika državna podpora, katero je ta dobila, je mestni zbor ljubljanski v svoji seji dne 15. jan. t. l. sklenil na predlog poročevalca Iv. Hribarja na c. kr. finančno ministerstvo in državni zbor odposlati prošnjo za dodatno dovolitev po potresu poškodovanim hišnim posestnikom ljubljanskim 1,500.000 gld. brezobrestne ponapredščine in 1,000.000 gld. 3 % posojila.

— **Volitve v zdravniško zbornico Kranjsko** so razpisane na dan 28. januvarja. Kakor znano so slovenski in nemški zdravniki napravili kompromis.

— **Cesarja Franca Josipa asil za neozdravljive bolnike,** katerega ustanoviti je kranjska hranilnica povodom svoje 75letnice sklenila in v svrho notirala znesek 500.000 gld., zgradil se bode v Vodmatu poleg poslopja usmiljenih sester. Z zgradbo se prične že pomladi.

— **Žandarmerija na Kranjskem.** Pričetkom tega leta so bili v službi žandarmerijski na Kranjskem: Pri štabu: 1 major kot poveljnik, 1 ritmojster-računovodja, 4 stražmojstri; pri službenih oddelkih: 1 ritmojster, 2 poročnika, 11 stražmojstrov, 60 četovodij in 205 žandarmov. Vseh žandarmerijskih postaj je 72. Na vsakih 1807 osob pride en žandarm.

— **Naborne komisije za žrebce** se bodo vršile v Radoljici dne 3. februvarija, v Kranju dne 4. in v Kamniku dne 5. febr. vselej ob 9. uri dopoludne.

— **Nova pošta** se je otvorila dne 16. januvarija v Dolu pri Hrastniku.

— **Razstavo originalnih angleških stolov** priredi v kratkem c. kr. avstr. trgovski muzej na Dunaju v prostorih tukajšnje strokovne obrtne šole za obdelovanje lesa.

— **Nesreči.** Na lovu v gorovju pod Kumom pri Radečah se je jednemu izmej treh lovcev sprožila mej potoma puška, ko jo je imel na rami in zadela za njim idočega tovariša v glavo, tako da ga je usmrtilo. Ponesrečenec je zapustil vdovo in 5 nepreskerbljenih otrok. — Na Zidanem Mostu padel je neki mož iz svibenske župnije čez neki nasip in se ubil.

— **Zgorela** je dne 15. januvarija v Šmartnem pod Šmarno goro 4letna deklica. Deklica je bila brez varuštva, zanetila ogenj in se tako opekla, da je čez nekaj ur umrla. Pazite na otroke!

— **Nesreča v gledališču.** V gledališču v Baltimoru je bilo dne 27. dec. kakih 2500 osob v gledališču, hkrati je bilo začuti krik: „Ogenj!“ Ljudje so planili kvišku in se drenjali vzhodom, vsakdo je hotel biti prvi na prostem, pri tem drenjanju je bilo 23 osob usmrtenih, mnogo pa poškodovanih Igralci so hiteli na prizorišče in ljudem zagotavljali, da ni nič hudega, a nihče jih ni poslušal. Zatrjuje se, da so to grozno zmešnjavo napravili lopovi, da bi v zmešnjavi lažje ljudji okrali.

— **Napad v borzi.** Dne 16. t. m. je v Bordeauxu na Francoskem prišel na borzo neznan 40letni mož in začel s palico pretepati borzne mešetarje. Štiri je hudo poškodoval. Prijeli so ga in pri njem našli več anarhističnih pisem. Sodi se, da je blazen.

— **Grozen umor.** V Gl Clairu na Francoskem je umorjena neka mati s tremi otroki. Pes je našel naga trupla grozno razmesarjena v nekem grmovju. Jednega morilca so že zaprli.

— **Strašno hudo zimo** imajo letos na Grškem. Padel je tako debel sneg, da že stari ljudje tolikinega ne pomnijo.

— **Vzgleden župan.** V Irkucku je umrl bogat meščan Čurin, ki je mesto postavil v svoji oporoki za glavnega dediča, vdovi pa zagotovil le neznatno svoto. Ta oporoka pa ni bila notarijatski potrjena. Poprej je pa bil napravil že notarijatski potrjeno oporoko, v kateri je vse svoje premoženje ženi zapustil. Mej mestom in vdovo je začela se pravda, katero je vdova dobila. Najbolj čudno je pa to, da je v tej pravdi zastopal mesto župan Garjajev sam in zato dobil 15 000 rubljev.

— **Grozno maščevanje v Lebanonu v Ameriki.** Grozno se je maščevala tolpa broječa kakih 75 osob, ko je zažgala ženo T. J. West z njeno hišo vred, njenega ljubčka pa ustrelila. Ta nesrečna dvojica je živela v pregrešni zvezi, žena je bila omožena ter ni živela s svojim možem, a tudi usmrteni mož ni živel s svojo pravo ženo. West je bil 7. dec. v Beaver Creek od zapeljivca njegove žene ustreljen. Tega je policija prijela, a so ga zopet spustili, ker je zagotavljal, da je to storil v branu za silo in mu West z revolverjem pretil. Dever je nato ostavil svojo ženo in živel v ženo Westovo. Večkrat je dobil poziv, da naj to mesto zapusti, ali on se ni brigal za to. Te dni je po noči prišla tolpa linčarjev pred hišo, trkala na duri in okna in zahtevala, da naj Dever iz hiše pride. Ko se je žena West prikazala pri oknu, so začeli na njo streljati, na kar je zbežala. Neki otrok je prišel iz hiše in isto ostavil ter povedal, da je Dever v sobi, nato so pričeli linčarji streljati v hišo. Med tem pa je Dever ubežal iz hiše od zadej, njegov beg so nekateri zapazili, ga zasledovali in na polju ustrelili. Žena je ostala v hiši in to so pozverinjeni ljudje zažgali na štirih straneh. Drugi dan so našli okostje zažgane žene na dimniku, kjer je iskala zavetje.

— **Delavci ponesrečili.** Na kupoli topilnice Schoenbergove v Pittsburgu v Ameriki je 23. decembra zjutraj sedem delavcev ponesrečilo ter so bili grozno opečeni. V topilnici že dalj časa niso delali in ta dan so zopet prvič v peči zakurili. Sedem delavcev je imelo še opraviti na kupoli, kar je hkrati plamen švignil iz nje in te delavce hudo obžgal, trije so umrli vsled hude poškodbe.

— **Na ledu ponesrečili.** Na Lathrop jezeru v Ameriki so se pri drsanju udrli štirje mladeniči in utonili, stari so bili: 10, 16, 20 in 21 let. Trije dečki so se pa udrli na ledu na Illinois in Michigan kanalu; vsi trije so utonili

— **Neverjetna vest.** Iz Pomeroy, v Ameriki se poroča zelo čudna vest, kateri je pač treba potrdila Truplo k smrti obsojenega in tudi obešenega Mayerja so po zdravniški preiskavi oddali nekemu kmetu; temu se je baje posrečilo Mayerja k življenju obuditi in trije možje zatrjujejo, da so ž njim govorili, ter da se sedaj skriva in hoče ubežati. Oblastnije so pričele zadevo preiskavati

— **Apachen Indijanci more.** Apache Indijanci so pred kratkem zapustili svojo naselbino pri San Carlos in divjali po slabo naseljenih krajih Arizone. V bližini male poštne postaje Payson so po noči napadli necega kmeta in ga pobili, tudi njegovi ženi in dvema otrokoma niso prizanesli. Ti Indijanci imajo svoja skrivališča po velikih hribih in jih je tam težko zasledovati. Belopoltni prebivalci in vojaki zasledujejo te rudečokožne zlodejce ter so v nekej praski usmrtili podnačelnika teh Indijancev.

— **Velika tatvina.** Zelo preudarjeno in previdno so premeteni lopovi ulomili v stanovanje J. Townsend Burdena v Novem Jorku v noči od 28. na 29. decembra, gospod, gospa in hči so bili med tem v gledališču Viljem Burden 20letni sin je bil med tem časom doma pri poslih. Ko se je družina Burden precej pozno domu vrnila, zapazila je gospa, da je nje blagajnica otvorjena in iz nje ukradenih biserov in lepotičja za 60 000 dolarjev in 300 dolarjev v gotovini. Takoj so zadevo ovadili policiji. Policaji so na vse strani hiteli ter preiskavali, a niso našli nikakega sledu o tatvini Burden je razpisal veliko nagrado za ujetje tatov. Povedali pa moramo, da ta družina radi te tatvine ne bode pomankanja trpela in tudi gospa ima še precej lepotičja.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 11. jan. 1895. Pšenica gld. 8 — kr., rž gld. 7·50 kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 7·— kr, ajda gld. 7·50 kr., proso gld. 6·50 kr., turšica gld. 5·50 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 12·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Kathreiner-
KNEIPPOVA SLADNA KAVA
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.
Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.
Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom:
Kathreiner

Loterijske srečke.

V Lincu dne 18. jan. t. l.: 39, 38, 7, 52, 10.
V Trstu dne 18. jan. t. l.: 1, 61, 90, 30, 89.
V Pragi dne 22. jan. t. l.: 71, 50, 86, 26, 80.

Ravnokar je izšla v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za prestopno leto

1896.

Samo tista je prava J. Blasnikova „Pratika“, ki ima na prvi strani podobo sv. Jožefa, kot uradno potrjeno varstveno znamko.

Svoji k svojim!

Kolesarji pozor!

Najnovejša pnevmatična kolesa se zvonci, svetilnicami, zračnimi pihalkami in z vsemi pripravami, prodajajo se zdaj po 110 in 120 gld.*) komad pri dobro znani in pošteni domači tvrdki:

JAKOB ŠTRUKELJ

zaloga koles. (8)

TRST, trg velike vojašnice, **TRST**

Jamči se za vsako kolo 1 leto. Omenjenih koles ni primerjati onim, katere ponujajo v časnikih dvomljive tovarne in tvrdke po nizkih cenah, temveč ta so zelo močna, lepa, lehka in trpežna. Na zahtevanje pošlje se fotografijo dotičnega kolesa.

To priložnost naj porabijo sedaj tudi oni, ki bi se radi naučili vozit. Vsakemu kolesu dodá se tiskan navod, kako je je treba rabiti in v redu držati, kako se rabi orodje in kako se vsakdo sam lehko nauči voziti v malo dneh in brez nevarnosti.

V tej **veliki** zalogi prodajajo se tudi **rabljena** pnevmatična kolesa se zvonci, svetilnicami, pihalkami in z vsem potrebnim orodjem po 70, 80 in 90 gld. komad.

Stara kolesa s trdim kavčukom, pripravna za začetnike, prodajajo se po 30, 40 in 50 gld. komad. — Vsa zgoraj omenjena kolesa prodajajo se jedino le proti gotovem plačilu.

Naročbe se točno izvršujejo na vse kraje, voznine proste.

Pisma, naročbe in brzojavke naj se adresirajo na pisarno:

Jakob Štrukelj, Sv. Ivan, št. 624, pri Trstu.

☞ Kolesarji pozor! ☜

*) Znižale so se cene kolesom, radi novih in velikih pogodeb s tovarnami in tudi radi množine koles, nahajajočih se v zalogi, katera se zdaj radovoljno oddado po tako nizkih cenah.

C. in kr. privilegovani

aparati v ohranjenje piva.

Taisti so za **gostilne** in **domačo porabo** neizogibno potrebni in imajo to prednost, da pivo **brez umetnega dovažanja ogljikove kisline** ostane **cele tedne** zveže in okusno. Njegova uporaba je jako priprosta.

Poskusi teh preskušenih aparatov so dokazali, da se pivo

od začetka, do zadnjega kozarca

enako dobro, peneče in čisto ohrani.

Cenike z navodilom pošilja izdelovatelj:

Albin C. Achtschin star. v Ljubljani

Gledališke ulice št. 8.

Priznalno pismo:

Izjavljam Vam, da sem z Vašim aparatom povsem zadovoljen ter je njegovo delovanje v vsaki meri natančno, in njegov uspeh presega do cela mojo zahtevo Pivo ne ostane samo več dni popolnoma sveže, temveč dob tudi tako lepi izgled, da se moji gosti ne morejo dovolj pohvaliti z njim.

Gotovo je Vaš aparat edini, ki zadošča največjim zahtevam in ustreza gotovo temu, kar se je pričakovalo od njega.

Domžale, dne 8. oktobra 1895.

S spoštovanjem

(2) **Jakob Jerman**, gostilničar.

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**